

Gespreksverslag Stichting Bescherming Historisch Harlingen – KEM/SodM, 15 maart 2018 - versie 2 juli 2018

Aanwezig: de heren Chris Elsinga, Jarig Langhout, Henk de Jong, Hans de Waal (SodM) en Ipo Ritsema (KEM secretaris)

1. Introductie

De Stichting Bescherming Historisch Harlingen introduceert zichzelf. Ook het Kennisprogramma Effecten Mijnbouw stelt zich voor met introductie van het KEM werkveld en werkwijze. Zodra de website in de lucht komt stuurt de heer Ritsema een link.

2. Aanleiding

De Stichting meldt dat zij een brief aan minister Wiebes stuurde en een gesprek met IG Kockelkoren had om een initiatief te bespreken hoe bodemdaling in Harlingen als voorbeeldproject het best beheerst kan worden.

Actie: Chris Elsinga zal het initiatiefstuk met 6 punten opsturen.

Daarnaast is er email en briefwisseling geweest rondom mogelijke kennisvragen rondom de zoutwinning voor de havenmond bij Harlingen. Het daarbij om toelichtende en adviesvragen terug te koppelen met de SodM-adviseurs en kennisvragen voor te leggen aan de experts van het KEM-expertpanel.

3. Vragen aan SodM-adviseurs

De volgende vragen zullen worden voorgelegd aan SodM-adviseurs:

1. Wat is de verklaring van de niet-voorspelde, versnelde en uitgebreidere bodemdaling bij Wijnaldum? Welke voorspelling en welke meetreeksen zijn de basis van deze situatie?
2. Afgeleid hiervan is er de vraag hoe toegang te verkrijgen is voor bodemdalingsmetingen (RWS, NLOG en/of InSAR) en hoe de grootte van de onnauwkeurigheden van de verschillende meetsystemen zijn (waaronder satellietmetingen, en GPS-hoogtemeter versus GPS-3 componenten).
3. Afwijkende meetresultaten van 2 meetpunten bij Wijnaldum/Harlingen (transformatorhuisje Zuidwalweg en Tjerk Hiddeszsluizen) leiden op dit moment niet tot nader onderzoek of actie. In ons gesprek van 15 maart gaf Hans de Waal aan dat afwijkende waarden doorgaans toch juist blijken. Welke actie wil SodM in deze ondernemen?
4. Kan er een referentie gegeven worden hoe de berekeningen van een bodemdalingskom (effect) vertaald worden naar belastingen op bebouwing en infrastructuur (tilt, differentiële zakking, rek).
Toelichting: de grotere bodemdalingsgradiënt ligt volgens de TCBB (de heer Klasen) op de uiterste rand van de bodemdalingscontour, terwijl die volgens Deltares (de heer Ritsema) nabij de cavernegrens ligt.
5. Door TNO (geofysica Karin van Thienen) werd tijdens een expertmeeting in Harlingen (20 februari) gesteld dat een huis in Harlingen in 2054 0,7 mm schever gezakt zal zijn als gevolg van de zoutwinning onder de Waddenzee. Tijdens ons gesprek op 15 maart gaf Hans de Waal aan dat

SodM inmiddels de overtuiging heeft dat zo'n voorspelling onmogelijk gedaan kan worden. Welke maatregelen gaat SodM nemen om te voorkomen dat zulke stellingen nog kunnen worden geponeerd, wetende dat zulke absolute waarden zomaar een factor 3 kunnen afwijken (het 'Ga maar lekker slapen'-gevoel).

6. Hoe zal de zoutkruip zich tussen de diverse cavernes van Frisia Zout voltrekken, parallel aan de bodemdaling, ook door huidige en eventuele toekomstige gaswinning in hetzelfde gebied?
7. Verdient het geen aanbeveling de abandonnering voor te schrijven in de winningsvergunning?
8. Graag in overweging nemen om, naar analogie van Noorwegen, zowel vooraf, tijdens als achteraf een mijnbouwactiviteit deskundigheid op het gebied van psychosociale effecten op de bevolking mee te laten wegen in het afgeven en formuleren van randvoorwaarden rond de winningsvergunning.

Actie Hans de Waal en Mathijs

4. Praktische zaken (contracten, overleg, acties)

De volgende vragen zullen na verdere uitwerking door KEM/SodM en consultatie van Stichting Bescherming Historisch Harlingen worden voorgelegd aan het KEM expertpanel:

1. Kunnen de gezamenlijke effecten van bodemdaling van zoutwinningen in meerdere cavernes, en/of gaswinning(en) in dezelfde streek, bij elkaar opgeteld worden om de totale bodemdaling te voorspellen? ($1+1=2$, $1+1=5$?). Zo niet, hoe hierop te anticiperen?
Toelichting: op de kaart van Frisia Zout is 1 bodemdalingscirkel aangegeven. Er wordt echter uitgegaan van 3 cavernes. In hoeverre cumuleert de aangegeven bodemdaling van deze 3 putten en hoe interfereert de totale bodemdaling door zoutwinning met die door de al gepleegde en nog beoogde gaswinning door Vermilion?
2. In aanvulling op de voorgaande vraag: wat is het verschil in bodemdaling (grootte en vorm van de kom) tussen nabijgelegen cavernes die wel of niet onderling met elkaar verbonden zijn, zowel op de korte als op de langere termijn? Zou hier op geanticipeerd moeten worden door grotere onderlinge afstanden tussen de cavernes van Frisia Zout in de Waddenzee?
Toelichting: er zijn aanwijzingen dat het Veendam-caverneveld zonder onderlinge verbindingen minder bodemdaling oplevert dan het versmolten Tripcompagnie-caverneveld.
3. Welke methoden zijn er voor het berekenen van de na-ijlingseffecten van afgesloten cavernes bij verschillende abandonneringsmethoden (op druk houden, druk verlagen, ...) en hoe verschillen de effecten.
4. Hoe kan het volume-effect en de verwachting daarvan gebruikt worden om de bodemdalingsmetingen beter te interpreteren? Hoe kan dit helpen om onderscheid te maken tussen ondiepe processen en verschillende diepe mijnbouwactiviteiten (zie Review Winningsplan Havenmond 2013 van de ir. Houtenbos, punt 15 en verder).

Actie: Ipo Ritsema